

Põide Valla Arengukava 2016 – 2026

2016

Pöide valla arengukava

Arengukava sisukord

Arengukava koostamise metoodika	3
Pöide valla visioon	4
Valdkondade eesmärgid	6
Looduskeskkond	6
Majanduskeskkond	6
Elu- ja sotsiaalkeskkond	7
Tehiskeskkond	7
Valdkondade iseloomustused ja omavahelised mõjud	8
Looduskeskkond	8
Majanduskeskkond	10
Elu- ja sotsiaalkeskkond	12
Tehiskeskkond	13
Omavalitsuse tugevused ja nõrkused ning muutusvajadus ja ohud	16
Looduskeskkond	16
Majanduskeskkond	17
Elu- ja sotsiaalkeskkond	18
<i>Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid</i>	18
<i>Haridus ja noorsootöö</i>	19
<i>Kultuur, sport ja vaba aeg</i>	20
Tehiskeskkond	21
Pöide valla arengusuunad	23
Valitud arengusuundade realiseerimise kava	24
Looduskeskkond	24
Majanduskeskkond	25
Elu- ja sotsiaalkeskkond	26
<i>Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid</i>	26
<i>Haridus ja noorsootöö</i>	28
<i>Kultuur, sport ja vaba aeg</i>	28
Tehiskeskkond	30
Arengukava rakendus	34
Arengukava realiseerimisplaan	35

Arengukava koostamise metoodika

Käesolev arengukava on koostatud Pöide vallale aastateks 2005 – 2026. Arengukava koostamise eesmärgiks oli põhiliste muutusvajaduste ning arengusuundade valimine ja nende põhjal realiseerimisplaani koostamine.

Arengukavas kirjeldatud valdkondade valiku puhul lähtuti teemadest, mis on olulised valla, kui terviku juhtimiseks ja arendamiseks. Nendeks valdkondadeks olid:

Looduskeskkond

Majanduskeskkond

Elu- ja sotsiaalkeskkond

Tehiskeskkond

Arengukava koostamisel lähtuti kahest tasandist, mille abil oli kerge määratleda valla põhilisi arengusuundasid. Esiteks hetkeolukorra iseloomustus ja analüüs ning teiseks visioon ja arengueesmärgid. Nende tasandite vahele jääb muutusvajadus ehk tegevused, mida on vaja teha, et jõuda soovitud olukorrani. Muutusvajaduste analüüside tulemusena sündisid põhilised arendussuunad erinevatele valdkondadele.

Arendussuundade ja muutusvajaduste põhjal on koostatud realiseerimisplaan, kus on täpselt määratletud tegevused, mis on vaja sooritada, palju kulub selleks ressursse ning kes vastutavad. See loob selge ja mõõdetava plaani valla arendamiseks ning selleks vajaliku ressursside jaotuse.

Põide valla arengukava

Põide valla visioon

Põide vald on üks Saaremaa omavalitsustest, värav mandri poolt tulijale. Elukohaks sobilik aktiivsele ja ettevõtlikule inimesele, kes peab lugu looduskesksusest ning mere lähedusest. Ühiselt, läbi omavalitsuse, arendatakse elukeskkonda, seda infrastruktuuri järjepideva ja plaanipärase kaasajastamise ning avaliku teenuse kättesaadavuse ning kvaliteedi parandamise abil.

Põide valla visioon esitatakse kahe tasandina – soovitud olukord ja mittesoovitud olukord. Arengukavas on visioon esitatud märksõnadena, nende täpsem lahtikirjutamine toimub valdkondade (sektor-)arengukavades.

Põide vald aastal 2027:

Soovitud ja tõenäoline olukord

- Piirkonnas on säilinud alus- ja põhiharidus;
- Toimib kaasaegne sotsiaalhoolekanne;
- Toimib koostöö naaberomavalitsustega (tihedamalt Väina mere regioonis);
- Ei ole halvenenud tervishoiuteenuste kättesaadavus.
- Elanikele on tagatud täiend- ja ümberõppe võimalused;
- Kommunikatsioonisüsteemid on kaasajastatud;
- Ettevõtluskeskkond toimib, kasvanud on ettevõtete arv;
- Seni põllumajandusega seotutele on leitud alternatiivsed tegevusvaldkonnad;
- Säilinud on harjumuspärane turvalisus;
- Isetegevus ja kultuuri- ja sporditegevus jätkub;
- Säilinud on hajaasustus;
- Jätkub loodusobjektide ja muinsusmälestuste eksponeerimine ja kaitsmine;
- Juurdepääs merele säilib – selleks on korrastatud sadamad, lautrikohad;
- Pagulastele on leitud elamispinnad, nad on hästi sulandunud kogukonda;
- Elektri-, side-, interneti- ja telekommunikatsioonisüsteemid on kaasajastatud;
- Väikese väina tammi on tehtud avad;

Soovitud ja mittetõenäoline olukord

- Külade püsielanike arv on kasvanud.

Mittesoovitud ja tõenäoline olukord

- Infrastruktuuri kvaliteedi langeb;
- Ettevõtluse väheneb;
- Inimeste aktiivsuse väheneb.
- Elanikkonna vähenemine jätkub;
- Riigi toetuste on vähenenud;
- Omavalitsus on administratiivsel teel kaotatud (sund ühendamisest);

Põide valla arengukava

- Juurdepääs tõmbekeskustele on halvenenud;

Mittesoovitud ja mittetõenäoline olukord

- Piiratud on pääs merele;
- Mere reostuse oht on kasvanud;
- Tekkib loodust kahjustav tööstus;
- Juhtimatu üleasustuse väljakujunemine.

Valdkondade eesmärgid

Lähtuvalt valla üldisest visioonist on erinevad eesmärgid püstitatud ka valdkondadele. Eesmärkideks on:

Looduskeskkond

- Elanike loodushoiu alase teadlikkuse arendamine;
- Pärandmaastike säilitamine;
- Loodusobjektide kaitsmine, eksponeerimine ja tähistamine;
- Puhke- ja virgestusalade arendamine;
- Mõisaparkide taastamine: Koigi, Keskvere, Oti;
- Juurdepääsu parandamine merele;
- Koigi järve tervendamine;
- Väikese väina kinnikasvamise pidurdamine;
- Loodussõbralike liikumisvõimaluste ja matkaradade väljaarendamine;
- Viljakate põllumaade säilitamine;
- Metsamaade korrastamine ja hooldamine;
- Taastuvenergia (sh tuule- ja päikeseenergia) võimaluste kasutamine;
- Loodussäästliku infrastruktuuri arendamine;
- Natura 2000 alade ja pool-looduslike koosluste kordusinventeerimine.

Majanduskeskkond

- Infrastruktuuri kaasajastamine;
- Turismialase ettevõtluse arendamine majandusharuna;
- Kalanduse arendamine – püük, kasvatus, töötlemine;
- Põllumajanduse jätkusuutlikkuse tagamine;
- Põllumajandusele alternatiivsete tegevusvaldkonnad arengu toetamine;
- Koigi matkakeskuse projekti loomine;
- Põllumajanduses asendustööliste süsteemi loomine;
- Omavalitsuse poolse toetuse tagamine projektide vormistamisel;
- EL projektides õnnestumine;
- Loodusliku toormaterjali kasutamise laiendamine;
- Uute ettevõtete loomise toetamine;
- Esilolek rahvusvahelistes infobaasides;
- Vabade tootmishoonete taaskasutamine, tööstuspark Tornimäel;
- Tööjõu kvaliteedi tõstmine;
- Omavalitsuse haldussuutlikkuse tõstmine;

Pöide valla arengukava

- Kübassaare matkakeskuse loomine;
- Kahutsi maalinna maaelupargi loomine.

Elu- ja sotsiaalkeskond

- Alus- ja põhihariduse arendamine;
- Sotsiaalteenuste arendamine;
- Noorsootöö edendamine;
- Külátegevuse aktiveerimine;
- Ühistranspordi ümberkorraldamine vajaduspõhiseks kasutamiseks;
- Miljööväärtuse parandamine;
- Esmase meditsiiniteenuste arendamine piirkonnas;
- Teenuste hulga ja kvaliteedi tõstmine;
- Huvitegevuse erinevate valdkondade laiendamine ja toetamine;
- Sportimisvõimaluste avardamine – terviserajad, jalgrattarajad;
- Interneti kasutamise võimaluste laiendamine, kiire andmeside;
- Turvalisuse ja ohutuse tagamise toetamine – vabatahtlikud päästjad.
- Kirikute korrastamine;
- Projektitöö edendamine.

Tehiskeskond

- Projektide toetamine Väikese väina tammi avade tegemiseks;
- Koigi matkakeskuse detailplaneeringu koostamine ja väljahitamine;
- Koigi järve tervendamine;
- Koolimaja kaasajastamine;
- Lasteaia kaasajastamine;
- Rahvamaja renoveerimine;
- Valla infrastruktuuri efektiivsem kasutamine;
- Sadamate arendamine;
- Interneti püsiühendusvõrgu arendamine;
- Kõrkvere päevakeskuse arendamine ja funktsionaalsuse suurendamine;
- Turismiobjektide arendamine;
- Üldplaneeringu kaasajastamine;
- Alternatiivsete tegevusvaldkondade väljaarendamine vanade äri- ja tootmishoonete baasil;
- Kooli ja lasteaia õliküttesüsteemi asendamine keskkonnasõbralikuma kütteviisiga;
- Inglise keelse kodulehe taaskäivitamine;
- Teedevõrgu korrastamine.

Valdkondade iseloomustused ja omavahelised mõjud

Põide valla iseloomustamisel on lähtutud neljast erinevast keskkonnast, kus on välja toodud põhilised märksõnad, mis iseloomustavad Põide valda. Lisaks on toodud analüüsitava valdkonna seosed teiste valdkondadega - kuidas mõjutab kirjeldatud valdkond teisi, nii positiivselt ja negatiivselt.

Looduskeskkond

- Saareline keskkond;
- Rannajoon on 85 km;
- Tuuline piirkond;
- Kivine pinnas;
- Natura 2000 alad;
- Maastikukaitsealad (Koigi ja Kübassaare), hoiualad (Väikese väina ja Kahtla-Kübassaare) ja kaitstavad üksikobjektid;
- Koigi järv;
- Sood ja rabad;
- Kübassaare laialeheline mets;
- Kadastikud;
- Looduslikud marja- ja seenemaad;
- Põllumaad;
- Matkarajad;
- Mõisapargid;
- M.Ranna dendraarium (RMK);
- Turvas;
- Kruus, liiv savi ja mageveevarud;
- Puit;
- Järve ja mere muda;
- Pilliroog;
- Kalad;
- Ulukid;
- Linnud (pesitsemine ja ränne).

Looduskeskkonna mõjud teistele valdkondadele

Majanduskeskkonnale

Positiivsed mõjud

Põide valla arengukava

- Eeldused loodusturismi arenemiseks, loodusturismi arendamine/linnuvaatlejad, harrastuskalamehed, jahiturism jms;
- Loomakasvatus, pool-looduslike koosluste hooldamine veiste-lammaste abil;
- Metsakasvatus ning metsamajandus (küttepuit, tarbepuit) sh kask, lepp);
- Võimalik põllumajanduslik tootmine (teravilja, köögivilja, õlikultuuride ja loomasööda kasvatamine);
- Kalandus (kasvatus, püük);
- Jahindus;
- Käsitöö arendamine (savi, pilliroog, kadakas, lambavill ja -nahk);
- Tuule- ja päikeseenergia;
- Natura 2000 alad;
- Metsasaaduste korjamine;
- Mesindus;
- Sadamate arendamine.

Negatiivsed mõjud

- Looduskaitse normide administratiivne karmistumine
- Ettevõtluse piirangud (Natura 2000 aladel);
- Keskused kaugel (saareline keskkond)

Elu-ja sotsiaalkeskkonnale

Positiivsed mõjud

- Eeldused keskkonnateadlikkuse õpetamise arendamiseks;
- Looduskeskne elukeskkond;
- Tervise taastamise võimalused;
- Vabaõhus sportimiseks head arenguvõimalused;

Negatiivsed mõjud

- Hajaasustusest tulenevad pikad vahemaad;
- Suuremad kulutused teenuste kättesaadavuse tagamisel.

Tehnilisele keskkonnale

Positiivsed mõjud

- Sadamate arendamine;
- Taastuvenergia sh tuule- ja päikeseenergia tootmine;
- Matkaradade rajamine, viidamajandus;
- Jalgrattakrossiradade arendamine.

Põide valla arengukava

Negatiivsed mõjud

- Suuremad kulutused hooldusele ja parandamisele/loomisele;
- Looduskaitsealadel kehtestatud liigsed piirangud.

Majanduskeskkond

- Talud;
- Piimatootmine;
- Lihatootmine;
- Veterinaarteenused.
- Teraviljakasvatus;
- Maakorraldus ja geodeetilised tööd;
- Mesindus;
- Kalandus, kalakasvatus;
- Loodusturism;
- Majutuskohad;
- Kaubandus;
- Ehitus;
- Suveniiride valmistamine;
- Pilliroo töötlemine;
- Puidu töötlemine;
- Metallitööd;
- Väikelaevaehitus;
- Põllumajandusliku teenuse osutamine elanikkonnale;
- Autoremont.

Mõjud teistele valdkondadele

Looduskeskkonnale

Positiivsed mõjud

- Loodusturismi arendamine ja selle jätkusuutlikkuse tagamine;
- Mahepõllumajandus;
- Keskkonnasõbralik tootmine;
- Kalakasvatus;
- Niitude korrashoid;
- Põllumaade ja metsa sihtotstarbeline kasutamine;
- Poollooduslike koosluste korrashoid.

Põide valla arengukava

Negatiivsed mõjud

- Looduskeskkonna kahjustuse oht;
- Väetiste ja mürkide kasutamisega seotud oht;
- Jäätmekäitlusnormide mitte täitmisega seotud ohud;
- Mere reostamise ohud.

Elu-ja sotsiaalkeskkonnale

Positiivsed mõjud

- Töökohad;
- Sotsiaaltöö koormuse vähenemine;
- Miljööväärtus kasv;
- Haridussüsteemi säilimine – kutse- ja ümberõpe vajadus;
- Säilivad keskused;
- Kultuuri tarbimine kasvab;

Negatiivsed mõjud

- Töökohad väljuvad valla piiridest;
- Tõmbekeskused kaugenevad – linnastumine;
- Kohalik palgatase on madal.

Tehnilisele keskkonnale

Positiivsed mõjud

- Nõudluse kasv kaasaegse infrastruktuuri järele;
- Võtab kasutusele / arendab olemas-olevat infrastruktuuri;
- Tagab koostööpartnerid (huvigrupid) tehnilise keskkonna arendamisel;
- Teedevõrgu korrashoid ja arendamine;
- Kujunevad vallapiire ületavad klastrid.

Negatiivsed mõjud

- Intensiivne teede kasutamine ja kulumine;
- Turistid ekspuuteerivad infrastruktuuri, kuid ei taga jätkusuutlikkust;
- Keerulisem jäätmete kogumine.

Elu- ja sotsiaalkeskkond

- Põhikool;
- Lasteaed;
- Õpilasliin
- Avahooldus;
- Kõrkvere päevakeskus;
- Noortekeskus;
- Rahvamaja
- Raamatukogud
- Kino
- Huviringid;
- Isetegevus;
- Külaseltsid;
- Rahvasport
- Kultuuriüritused
- Kogudused;
- Turvaline elukeskkond;
- Internetipunktid;
- Tornimäe postipunkt.

Mõjud teistele valdkondadele

Looduskeskkond

Positiivsed mõjud

- Looduskeskne elu- ja töökeskkond;
- Hajaasustus;
- Looduse säästmise põhimõtted haridussüsteemist;

Negatiivsed mõjud

- Looduskeskkonna pindala vähenemine;
- Loodusressursside kasutamine;
- Keskkonna koormus;
- Jäätmeäitluskulud kasvavad, inimeste vähenemine teadlikus.

Majanduskeskkonnale

Positiivsed mõjud

- Kohalik haridussüsteem;
- Täiendkoolitus ja ümberõpe.
- Kohalik kultuuritegevus;

Pöide valla arengukava

- Pakub tööjõudu, sotsiaalselt tuge.

Negatiivsed mõjud

- Elanikkond vananeb;
- Elanikkond väheneb;
- Noorte äravool;
- Töötähe väheneb, oskused puuduvad;
- Hajaasustus tõstab logistilisi kulusid;
- Vähenev nõudlus ühistranspordi järele.

Tehnilisele keskkonnale

Positiivsed mõjud

- Infrastruktuuri tarbimine;
- Uute elamupiirkondade planeerimine;
- Jäätmete kogumise teadlikkuse kasv.

Tehiskeskond

- Koolimaja;
- Lasteaed;
- Söökla
- Sotsiaalkorterid;
- Rahvamaja;
- Raamatukogud (Tornimäe, Kõrkvere);
- Kõrkvere päevakeskus;
- Noortekekeskus;
- Vallavalitsus;
- Kaasaegsed sidelahendid (internet).
- Spordisaal;
- Staadion;
- Laste mänguväljak;
- Palliplatsid;
- Rulasõidu ramp
- Suusarada ja jalgrattarada;
- Jalgratta krossirada;
- Pöide (Kahutsi) maalinn;
- Kübassaare laagriplats ja loodusrada, linnuvaatlustorn;
- Koigi matkarada (vaatlustorn);

Pöide valla arengukava

- Telkimisplatsid;
- Kirikud (Pöide, Tornimäe, Kõrkvere);
- Kalmistud;
- Teedevõrk
- Elektrivõrk;
- Tänavavalgustus;
- Biopuhasti;
- Vee- ja kanalisatsioonisüsteem;
- Sadamad (Pae, Kakuna, Kõrkvere, Kübassaare);
- Lautrikohad;
- Puka (endine Pöide) Võitööstus;
- Pihlaka elamu (Võitööstus)
- Pöide seltsiruum;
- Terviserada ja ketasgolf.

Mõjud teistele valdkondadele

Looduskeskkond

Positiivsed mõjud

- Aitab säilitada looduskeskkonda;
- Prügimäe sulgemine ja katmine;
- Pinnase reostuse vähenemine (põhjavee kaitse, põllumajanduse jäägid);
- Tolmuvabad liikumisvõimalused:

Negatiivsed mõjud

- Lahendamata probleemid - umbne tamm;
- Vähendab looduslikku pinda;

Majanduskeskkonnale

Positiivsed mõjud

- Aktiviseerib ettevõtlust;
- Mõjutab konkurentsivõimet;
- Turismiobjektide märgistamine ja juurdepääsu tagamine (viidad).

Negatiivsed mõjud

- Suured logistilised sõlmed asuvad kaugel.

Põide valla arengukava

Elu-ja sotsiaalkeskonnale

Positiivsed mõjud

- Hariduse ja spordi võimaluste parandamine;
- Jätkusuutlikkuse tagamine;
- Elukeskkonna kvaliteedi parandamine;
- Külaelu aktiveerimine.

Negatiivsed mõjud

- Halb juurdepääs teenustele ja infole;
- Kulutused kasvavad;
- Lagunenud ning korrastamata ehitised vähendavad miljööväärtusi.

Omavalitsuse tugevused, nõrkused, ohud ja muutusvajadus

Järgnevates osades on analüüsitud valdkondade kaupa Pöide valla tugevusi, nõrkuseid ning ohte. Nende analüüsi tulemusena ja valdkondade eesmärkide alusel on välja toodud põhilised muutusvajadused, mis tagaksid vallale jätkusuutliku arengu.

Looduskeskkond

TUGEVUSED

- Mereäär ja saareline keskkond;
- Mitmekesine loodus – eeldused turismi arendamiseks;
- Natura 2000 alad;
- Looduskaitse alad;
- Kadastikud (puhastavad õhku, toormaterjal);
- Seene- ja marjametsad;
- Sood ja rabajärved;
- Loodusressursid;
- Tuuline piirkond;
- Loodushariduse arendamise võimalused;
- Geograafiline asend mandri ja Saaremaa suhtes.

NÕRKUSED

- Looduskeskkonnast tulenevad piirangud majandustegevusele;
- Geograafiline asend – saar (piiratud juurdepääs);
- Ebasoodne põllumajanduslik piirkond.
- Kalavarude vähenemine;
- Väheväärtuslik mets;
- Heakord eramute ja tootmishoonete ümbruses.

OHUD

- Reostus (mere, põllumajanduslik, tööstuslik);
- Jäätmekäitluse süsteemitus;
- Kaitsealade piirangute põhjendamatu karmistumine;
- Looduskaitse alade piiride põhjendamatu laienemine;
- Range kaitse all olevate liikide levimine;
- Kaitseala elaniku kõrvale jätmine kaitsealade arengu küsimustes;
- Juhitamatu massiturismi levik;
- Väikese väina ökoloogilise seisundi pidev halvenemine.

MUUTUSVAJADUSED

- Pärandmaastike säilitamine;
- Loodusobjektide säilitamine;
- Puhke- ja virgestusalade arendamine;
- Mõisaparkide taastamine;
- Juurdepääsu parandamine merele;
- Koigi järve tervendamine;
- Väikese väina kinnikasvamise pidurdamine;
- Elanike loodushoiualase teadlikkuse arendamine;
- Loodussõbralike liikumisvõimaluste arendamine;
- Metsamaade korrastamine ja hooldamine;
- Taastuvenergia (sh tuule- ja päikeseenergia) võimaluste kasutamine;
- Heakorra tagamine eramute ja tootmishoonete ümbruses;
- Kaitseala elanike huvidega arvestamine kaitseala arendamisel;
- 100 tamme park Kahutsi maalinna lähedusse.

Majanduskeskkond

TUGEVUSED

- Säilinud põllumajanduslik tootmine;
- Loodusressursside kasutamine kohalikus ettevõtluses;
- Loodusturismi arenemise võimalused.

NÕRKUSED

- Logistiliselt halb asukoht, tõmbekeskused kaugel;
- Põllumajanduses tootmiskulud on suuremad keskmisest;
- Puudulik esilolek rahvusvahelistes infobaasides;
- Kvalifitseeritud tööjõu puudus;
- Oskustöölise vähesus;
- Rannakalanduse vähenemine;
- Valla turismikontseptsiooni puudumine;
- Loodusturismi potentsiaali ei kasutata piisavalt;
- Juurdepääs merele (teed, lautrikohad);
- Mereturismi olukord;
- Sadamate kvaliteet;
- Kohaliku kvaliteetse puidu (tooraine) puudumine;
- Teenuste vähesus;

Põide valla arengukava

OHUD

- Püsielanike otsustusõiguse vähenemine.
- Organiseerimata turismivood kasvavad;
- Jäätmekäitlusnormide mittetäitmine;
- Keskkonnakaitse karmistuvad piirangud;

MUUTUSVAJADUSED

- Rahvusvahelistes infobaasides esiloleku tagamine;
- Turismiettevõtluse arendamine – turismikontseptsiooni koostamine;
- Koigi, Kahutsi ja Kübassaare matkakeskuse väljaarendamine;
- Alternatiivsete tegevusvaldkondade väljaarendamine;
- Omavalitsuse toetuse paranemine projektirahade taotlemisel;
- Tööjõu kvaliteedi tõstmise toetamine;
- Omavalitsuse haldussuutlikkuse tõstmine.

Elu- ja sotsiaalkeskond

Elu ja sotsiaalkeskond on kõige rohkem ressursse tarbiv valdkond ning seetõttu on jagatud see erinevateks osadeks, et kirjeldada täpsemalt erinevate osade hetkeolukorda ning määratleda muutusvajadused.

Sotsiaalhoolekanne, tervishoid ja elukeskkond

TUGEVUSED

- Avahooldaja;
- Sotsiaalpinnad;
- Päevakeskus – teeninduskeskus;
- Kogukonna ühtsus;
- Aktiivsed inimesed, kes ajutiselt viibivad kohapeal (suvesaarlane);
- Aktiivselt tegutsevad MTÜd
- Vabatahtlik päästeteenistus

NÕRKUSED

- Kaugus tõmbekeskustest;
- Noorte lahkumine
- Arstiabi kättesaadavuse kaugenemine;
- Tööhõive vähenemine;
- Elanike vähene aktiivsus;
- Elanikkonna vananemine.

Pöide valla arengukava

OHUD

- Päästeteenistuse kadumine piirkonnast;
- Kiirabi kadumine piirkonnast;
- Korraldus (konstaablipunkt) kaugenemine;
- Elanikkonna vähenemine ja vananemine;
- Sotsiaalkoormuse kasv.

MUUTUSVAJADUSED

- Avahoolduse arendamine;
- Päevakeskuse arendamine ja selle funktsionaalsuse suurendamine;
- Arstiteenuste jätkusuutlikkuse tagamine;
- Sotsiaalpindade lisamine;
- Sotsiaalalase koostöö arendamine teiste omavalitsustega;
- Tervishoiualase koostöö arendamine teiste omavalitsustega;
- Ühistranspordi kvaliteedi parandamine;
- Projektitöö (sisemine ja välimine) aktiveerimine;
- Turvalisuse ja ohutuse tagamise toetamine.

Haridus ja noorsootöö

TUGEVUSED

- Hea kool – (tasemel kasvatus ja positiivne suhtumine lastesse);
- Jätkusuutlik kaader koolis ja lasteaias;
- Mitmekesine huvihariduse pakkumine kooli poolt;
- Kooli ja lasteaia täituvus;
- Edukas projektitöö koolis;
- Noortekeskuse olemasolu.

NÕRKUSED

- Side ja koostöö lastevanematega;
- Ressursside ebaefektiivne kasutamine (täiendkoolitus);
- Tehniline õppebaas;
- Huvijuhtide puudumine;
- Noortekeskuse vähene kasutamine;
- Aktiivsete noorte vähesus/noorte osaluskogu puudumine.

OHUD

- Laste arvu vähenemine;
- Noori õpetajaid ei tule juurde;

Põide valla arengukava

- Põhikooli ühe või mitme kooliastme kadumine.

MUUTUSVAJADUSED

- Hoolekogude töö efektiivsuse ja aktiivsuse tõstmine;
- Lastevanemate koolituse parendamine;
- Kaadri täiendkoolituse arendamine;
- Huvihariduse valdkondade mitmekesistamine;
- Loodushariduse arendamine;
- Noorsootöö arendamine.

Kultuur, sport ja vaba aeg

TUGEVUSED

- Kultuurikompleksi olemasolu;
- Isetegevuse hea tase (tants, laul, näitering);
- Väljakujunenud jätkusuutlikud ettevõtmised;
- Aktiivsed MTÜd;
- Raamatukogud
- Kino;
- Head sportimisvõimalused – kooli võimla ja staadoin, BMX-rada, terviserada.

NÕRKUSED

- Kultuurikompleksi ebaefektiivne kasutamine;
- Huvijuhtide puudumine;
- Treenerite puudumine;
- Spordiinventari puudumine;
- Valla sisene transport.

OHUD

- Kultuurihuvi vähenemine;
- Pärandkultuuri kadumine;
- Noorte huvi kadumine kodukoha vastu.

MUUTUSVAJADUSED

- Aktiivsete inimeste tunnustamine;
- Legendide ja pärimuste kogumine;
- Sportimisvõimaluste avardamine

Pöide valla arengukava

- Külategevuse aktiveerimine;
- Interneti leviala laiendamine ning kiiruse tõstmine;
- Mitmekesiste kultuuriprogrammide loomine;
- Pärandkultuuri taaselustamine;
- Spordiinventari kaasajastamine;
- Raamatukogude (keskkond) arendamine;
- Maakodude omanike kaasamine külade arendamisse.

Tehiskeskkond

TUGEVUSED

- Koolimaja;
- Lasteaed;
- Rahvamaja;
- Päevakeskus;
- Teedevõrk;
- Paadisadamad;
- Kirikud;
- Pöide (Kahutsi) maalinn.

NÕRKUSED

- Elektrivõrk;
- Vee- ja kanalisatsioonivõrk külades;
- Teede kvaliteet;
- Laste mänguväljakud;
- Palliplatsid;
- Valla omandis olevate hoonete arvu ja kasutuse optimeeritus;
- Olemasolevate ettevõtluseks sobivate pindade vähene kasutamine.

OHUD

- Ebaõnnestumine projektide finantseerimise kaasamisel;
- Jäätmeäitluse normide mittetäitmine;
- Riiklike finantseerimiste vähenemine.

MUUTUSVAJADUSED

- Koolimaja kaasajastamine;
- Lasteaia kaasajastamine;
- Rahvamaja renoveerimine;

Põide valla arengukava

- Seltsiruumide arendamine Pöidel ja Kõrkveres;
- Teede kvaliteedi tõstmine;
- Tervisespordi radade planeerimine ja väljaehitamine;
- Mänguväljakute ja palliplatside loomine;
- Turismiobjektide arendamine
- Koigi matkakeskuse detailplaneering ja väljaehitamine;
- Sadamate ja paadisadamate arendamine;
- Püsiühenduse võrgu loomine;
- Elektrivõrgu arendamine;
- Vee- ja kanalisatsioonivõrkude arendamine külades;
- Jäätmekäitlussüsteemi loomine;
- Kirikute arendamine;
- Kalmistute korrastamine;
- Päevakeskuse loomine ja arendamine.

Pöide valla arengusuunad

Pöide valla põhilised arengusuunad erinevates valdkondades on järgmised:

- Loodussõbraliku keskkonna säilitamine ja arendamine.
- Turismi teenuste valiku laiendamine ja arendamine.
- Ettevõtluse aktiveerimine.
- Omavalitsuse haldussuutlikkuse tõstmine.
- Avahoolduse ja sotsiaalteenuste arendamine.
- Turvalise elukeskkonna tagamine.
- Kohaliku haridussüsteemi arendamine.
- Noorsootöö aktiveerimine.
- Mitmekesise küla- ja seltsielu arendamine.
- Erinevate spordialade arendamine.
- Turismiga seotud rajatiste loomine ja arendamine.
- Loodussäästliku infrastruktuuri kaasajastamine.
- Kultuuri ja tervisespordiga seotud infrastruktuuri arendamine.

Valitud arengusuundade realiseerimise kava

Arengusuunad tulenevad erinevate valdkondade muutusvajaduste sünteesist, mida on täpsustatud konkreetsemate ja mõõdetavate tegevustega. Järgnevalt on toodud arengusuunad ja nende realiseerimiseks tehtavad tegevused.

Looduskeskkond

▣ **Loodussõbraliku keskkonna säilitamine ja arendamine.**

Arengusuundadest tulenevad muutusvajadused:

- 1 Pärandmaastike säilitamine
  - 1.1 Kandmine üldplaneeringusse
- 2 Loodusobjektide säilitamine
  - 2.1 Objektide nimekirja koostamine
  - 2.2 Objektide tähistamine
  - 2.3 Kandmine üldplaneeringusse
- 3 Puhke- ja virgestusalade arendamine
  - 3.1 Alade määratlemine
    - 3.1.1 Tornimäe-Kärneri keskus
    - 3.1.2 Pöide tervisespordirada
    - 3.1.3 Kahutsi maalinn
    - 3.1.4 Kanissaare küla Sitme
    - 3.1.5 Unguma
    - 3.1.6 Kübassaare
    - 3.1.7 Kõrkvere küla Valmeranna
    - 3.1.8 Koigi küla mõisapark ja maastikukaitseala
    - 3.1.9 Neemi küla endisele prügimäele puhkeala rajamine.
  - 3.2 Kandmine üldplaneeringusse ja piirangute kehtestamine
- 4 Mõisaparkide taastamine
- 5 Juurdepääsu parandamine merele
  - 5.1 Juurdepääsu teede kandmine üldplaneeringusse
- 6 Koigi järve tervendamine

Põide valla arengukava

- 7 Väinamere kinnikasvamise pidurdamine
  - 7.1 Väikese väina tammi avad
- 8 Elanike loodushoiu alase teadlikkuse arendamine
- 9 Loodussõbralike liikumisvõimaluste arendamine
  - 9.1 Alade määratlemine
  - 9.2 Kandmine üldplaneeringusse
- 10 Metsamaade korrastamine ja hooldamine
  - 10.1 Koolimetskond
  - 10.2 Metsaomanike teadlikkuse tõstmine
  - 10.3 Kohaliku puiduturu info kättesaadavuse parandamine
- 11 Taastuvenergiast kohalikule kogukonnale kasu saamise võimaluste uurimine ja kasutamine
- 12 Heakorra tagamine eramute ja tootmishoonete ümbruses
  - 12.1 Heakorra eeskirjade ülevaatamine
  - 12.2 Jäätmekäitlussüsteemi rakendamine
- 13 Kaitseala elaniku kaasamine kaitseala arendamisel
  - 13.1 Avalikud arutelud
  - 13.2 Kaitsereežiimi kajastava info levitamine

Majanduskeskkond

- **Turismi teenuste valiku laiendamine ja arendamine.**
- **Ettevõtluse aktiviseerimine.**
- **Omavalitsuse haldussuutlikkuse tõstmine.**

Arengusuundadest tulenevad muutusvajadused:

- 14 Esilolek rahvusvahelistes infobaasides
  - 14.1 Valla kodulehekülje arendamine
  - 14.2 Infomaterjalid
- 15 Turismiettevõtluse arendamine – turismikontseptsiooni koostamine
  - 15.1 Turismikontseptsiooni koostamine
    - 15.1.1 Piirkonna määratlemine, partnerite leidmine
    - 15.1.2 Turismivoogude organiseerimine

Pöide valla arengukava

- 15.2 Linnuvaatlus
- 15.3 Mereturism
- 15.4 Kahutsi maalinna arendamine turismiobjektina
- 15.5 Infopunkti avamine (Pöide kiriku abihoonesse)
- 16 Koigi matkakeskuse väljaarendamine
- 17 Alternatiivsete tegevusvaldkondade väljaarendamine
  - 17.1 Loodusliku toormaterjali kasutamise laiendamine
  - 17.2 Uute ettevõtete loomine
  - 17.3
- 18 Omavalitsuse toetuse paranemine projektirahade taotlemisel
  - 19.1 Konsulenditeenuse toetamine
- 19 Tööjõu kvaliteedi tõstmise toetamine
  - 19.1 Koolitusprogrammid
    - 19.1.1 Täiend- ja ümberõpe
    - 19.1.2 Eelkutsesõpe
- 20 Ettevõtluse arendamiseks vajaliku taristu loomine/arendamine
  - 20.1 Tootearenduskeskus
  - 20.2 Otseturustusvõimalused
- 21 Omavalitsuse haldussuutlikkuse tõstmine
  - 21.1 Koolitused
  - 21.2 Valla infrastruktuuri efektiivsem kasutamine
  - 21.3 Koostöö naabervaldadega
    - 21.3.1 Jäätmemajanduse korraldamine
  - 21.4 Infotehnoloogia kaasajastamine
  - 21.5 sporditöö treeneri töökoha loomine
- 22 Soojusmajanduse arengukava
  - 22.1 Soodustatakse säästlike energiatootmisviiside kasutamist.

Elu- ja sotsiaalkeskond

Sotsiaalhoolekanne, tervishoid ja elukeskkond

- **Avahoolduse ja sotsiaalteenuste arendamine.**
- **Turvalise elukeskkonna tagamine.**

Pöide valla arengukava

Arengusuundadest tulenevad muutusvajadused:

- 23 Avahoolduse arendamine
  - 23.1 Puuetega inimeste hooldusvajaduste hindamine
  - 23.2 Teenuste vajaduste selgitamine
  - 23.3 Teenuste osutamine
    - 23.3.1 Ravimite kättetoimetamine
- 24 Päevakeskuse arendamine ja selle funktsionaalsuse suurendamine
  - 24.1 Sotsiaalteenuste arvu suurendamine
  - 24.2 Turvakodu
- 25 Sotsiaalpindade lisamine
- 26 Sotsiaalalase koostöö arendamine teiste omavalitsustega
  - 26.1 Hooldekodu teenuste hankimine
  - 26.2 Ühisprojektid
    - 26.2.1 Ida-Saaremaa valdade hooldekodu
  - 26.3 ühine päevarühm erivajadustega lastele
  - 26.4 erivajadustega täiskasvanute tegevusjuhendaja ning vajalikud vahendid ja ruumid.
  - 26.5 lapsevanematele, kes on hooldajaks käitumishäiretega lapsele/lastele koolituste pakkumise jätkamine.
- 27 Tervishoiualase koostöö arendamine teiste omavalitsustega
- 28 Ühistranspordi kvaliteedi parandamine
  - 28.1 Ettepanekute tegemine transpordi ettevõtetele
- 29 Projektitöö (sisemine ja välimine) aktiveerimine
- 30 Turvalisuse ja ohutuse tagamise toetamine
- 31 Meditsiiniteenuste kättesaadavuse tagamine
- 32 Eakate päevakodu loomine , sh leida selleks sobiv pind näiteks Ranna Agro kontorihoonesse.
- 33 Liikumispuudega inimestele enamkasutatavatesse asutustesse (sh kooli, raamatukokku, päevakeskustesse) turvaline ja mugav ligipääsu tagamine
- 34 Erinevate projektidega riskigruppide sotsiaalseid oskuste parandamine ja toimetulekuraskusite vähendamine
- 35 Tõhustada ennetustööd vältimaks elanike sattumist riskirühma (alkohol, narkootikumid, rahatarkus jmt).
- 36 Munitsipaalkorterite remontimine.

Pöide valla arengukava

Haridus ja noorsootöö

- Kohaliku haridussüsteemi arendamine.
- Noorsootöö aktiveerimine.

Arengusuundadest tulenevad muutusvajadused:

- 37 Põhihariduse arendamine ja toetamine
  - 37.1 Õppetingimuste ja -vahendite pidev kaasajastamine
- 38 Hoolekogude töö efektiivsuse ja aktiivsuse tõstmine
- 39 Lastevanemate koolituse parandamine
- 40 Kaadri täiendkoolituse arendamine
- 41 Huvihariduse valdkondade mitmekesistamine
  - 41.1 Huvihariduse toetamine
  - 41.2 Õppebaas
- 42 Loodushariduse arendamine
  - 42.1 Koolimetskond
  - 42.2 Looduslaagrite korraldamine
- 43 Noorsootöö arendamine
  - 43.1 Noorte tegevuste eksponeerimine – promo
  - 43.2 Lisada informatsioon noortekeskuse ja huviringide kohta valla ja kooli kodulehele.
  - 43.3 Taaselustada Pöide valla Avatud Noortekeskuse koduleht.
  - 43.4 Kajastada jooksvalt noortekeskuse tegemisi vallalehes ja valla kodulehel, et Pöidet kui tulevast elukohta kaaluvatel peredel oleks rohkem põhjusti Pöide valda kolimiseks.
  - 43.5 Huviringide väljatöötamisel tuleks võtta arvesse noorte huve.
  - 43.6 Noortekeskuse ruumide väljaehitamine rahvamaja keldrikorrusele.

Kultuur sport ja vaba aeg

- Mitmekesise küla ja seltsielu arendamine.
- Erinevate spordialade arendamine.

Arengusuundadest tulenevad muutusvajadused:

- 44 Aktiivsete inimeste tunnustamine
  - 44.1 Pöide Aasta ema

Pöide valla arengukava

- 44.2 Pöide Aasta vanaema
- 44.3 Aasta tegu/tegija
- 45 Legendide ja pärimuste kogumine
  - 45.1 Käsikirja koostamine
  - 45.2 Koolitööd
  - 45.3 Heade asjade almanahh
- 46 Sportimisvõimaluste avardamine
  - 46.1 Ratsaspordi arendamine
  - 46.2 Jalgrattakrossi arendamine
  - 46.3 Sporditegevuse arendamine ja mitmekesistamine
- 47 Külategevuse aktiveerimine
  - 47.1 Seltside, seltsingute ja mittetulundusühingute tekkimise ja tegevuse toetamine
  - 47.2 Jaanitule korraldus
  - 47.3 Heakorra üritused
  - 47.4 Valla kultuuri- ja meelelahutusürituse korraldamine
  - 47.5 Ühisüritused
  - 47.6 Seltside, seltsingute ja mittetulundusühingute tekkimise toetamine
- 48 Interneti kasutamise laiendamine
  - 48.1 Internetipunktid , sh WiFi
  - 48.2 Kiire ühenduse riiklikus projektis osalemine
- 49 Mitmekesiste kultuuriprogrammide loomine
  - 49.1 Rahvamaja kontseptsioon
    - 49.1.1 Noortekeskus
    - 49.1.2 Taidlusringide tegevuste arendamine
  - 49.2 Kultuurialane koostöö teiste omavalitsustega
- 50 Pärandkultuuri taaselustamine
- 51 Spordiinventari kaasajastamine
- 52 Raamatukogude taristu arendamine
- 53 Kino toetamine – sealhulgas kaasajastada kinotehnikat uusimate filmide näitamiseks
- 54 Maakodude omanike kaasamine külade arendamisse
  - 54.1 Heakorra üritused

Pöide valla arengukava

- 54.2 Suvesaarlaste kaasamine kodukandi päevadele
- 55 Jätkata külakeskuste arendamist.
- 56 Jätkata MTÜ-de, klubide ja seltside toetamist ja kaasamist valla arengu edendamisesse.
- 57 Suurendada valla elanike ühtekuuluvustunnet läbi külapäevade ja teiste ürituste korraldamise.
- 58 Tugevdada koostööd külavanematega ja organiseerida neile koolitusi.
- 59 Kaasajastada Tornimäe Rahvamaja sealhulgas valgustus ning parandada Tornimäe Rahvamaja akustikat.
- 60 Jätkata traditsiooniliste ürituste korraldamist.
- 61 Jätkata kultuurisündmuste toetamist projektipõhiselt valla eelarvest.
- 62 Jätkata MTÜ-de, taidluskollektiivide ja huviringide töö toetamist.
- 63 Toetada huvitegevusteks vajalike juhendajate leidmist ja koolitamist.
- 64 Organiseerida transport ühiste ettevõtmiste/sündmuste ajaks.
- 65 Kaasata huvigruppe kultuurielu ja ühistegevuste arendamisesse.
- 66 Paigaldada teeviidad spordirajatiste külastatavuse parandamiseks.
- 67 Jätkata ja toetada traditsiooniliste spordiürituste ja tervispäevade korraldamist
- 68 Jätkata ja toetada osavõtmist „Saare mängudest“ jt maakondlikest spordiüritustest.

Tehiskeskond

- **Turismiga seotud rajatiste loomine.**
- **Loodussäästliku infrastruktuuri kaasajastamine.**
- **Kultuuri ja tervisespordiga seotud infrastruktuuri arendamine.**

Arengusuundadest tulenevad muutusvajadused:

- 69 Koolimaja kaasajastamine
- 69.1 keskkonnasäästlik kütelahendus ja ventilatsioon, katuse ja fassaadiremont
- 69.2 klassiruumide remont ning sisustuse uuendamine
- 69.3 võimla remont ja spordivahendite täiendamine
- 69.4 staadioni kaasajastamine
- 69.5 arvutiklassi ja serveriruumi kaasajastamine, IT vahendite täiendamine
- 69.6 personali töötingimuste parendamine.

Pöide valla arengukava

- 70 Kooli logopeed ja eripedagoog (koostöös Tornimäe lasteaia ja naabervaldade õppeasutustega)
- 71 Kooliõpilastele ühistranspordiühenduse tagamine
- 72 Pakkuda kooliõpetajatele senisest rohkem võimalusi koolitustel osalemiseks.
- 73 Majandusjuhataja (0,5 kohta).
- 74 Lasteaia kaasajastamine
  - 74.1 keskkonnasäästlik küttelahendus ja ventilatsioon, maja soojustamine
  - 74.2 mänguväljaku arendamine ja remont sh sadevete äravoolu süsteem ning liikluslinnak
  - 74.3 IT vahendite täiendamine
- 75 Logopeediteenus Tornimäe lasteaias (koostöös Tornimäe Põhikooliga ja naaberomavalitsuste õppeasutustega)
- 76 Lasteaia huvi- ja õppetegevuseks ning –käikudeks lisavahendite leidmine
- 77 Lasteaia pedagoogidele võimaldada osalemist senisest rohkematel koolitustel.
- 78 Rahvamaja renoveerimine
  - 78.1 Kaasajastamine, sh akustika parandamine ning valguspargi uuendamine
  - 78.2 Keldriruumide taaskasutamine
- 79 Pöide ja Kõrkvere seltsiruumide arendamine
- 80 Vabatahtlike päästjate keskuse arendamine
- 81 Kõrkvere päevakeskuse arendamine
- 82 Teede kvaliteedi tõstmine
- 83 Tervisespordi radade planeerimine ja väljaehitamine
  - 83.1 Pöide tervisespordirada
    - 83.1.1 Võsast puhastamine ja hakkepuiduga katmine
    - 83.1.2 Võistluste ettevalmistamine ja läbiviimine
- 84 Mänguväljakute ja palliplatside loomine
- 85 Turismiobjektide arendamine
  - 85.1 Kahutsi maalinn
    - 85.1.1 100 tamme park
  - 85.2 Pöide Maarja kirikukompleks
  - 85.3 Tornimäe Neitsi Maria kirikukompleks
- 86 Koigi matkakeskuse detailplaneering ja väljaehitamine koostöös Riigimetsa majandamise Keskusega

Pöide valla arengukava

- 87 Sadamate ja paadisadamate arendamine
  - 87.1 Unguma
  - 87.2 Kaldu
  - 87.3 Sitme
  - 87.4 Lõpesuu
  - 87.5 Valmeranna
  - 87.6 Kõrkvere Pae
  - 87.7 Kübassaare
- 88 Püsiühenduse võrgu loomine
- 89 Vee- ja kanalisatsiooni võrkude arendamine külades
  - 89.1 Kärneri ja Puka trassid
  - 89.2 Vee kättesaadavuse parandamine
- 90 Mänguväljakute ja palliplatside loomine ja olemasolevate arendamine
- 91 Jäätmekäitlussüsteemi täiustamine
- 92 Kirikute arendamine ja toetamine
  - 92.1 Pöide Maarja ja Tornimäe Neitsi Maria kirikute infrastruktuuri arendamine
  - 92.2 Pöide Maarja ja Tornimäe Neitsi Maria kirikute kõrvalhoonete renoveerimine
  - 92.3 Pöide Maarja ja Tornimäe Neitsi Maria kirikute sihtasutustes osalemine
  - 92.4 Pöide Maarja ja Tornimäe Neitsi Maria kirikute välisvalgustuse väljaehitamine
  - 92.5 Metodisti palvemaja renoveerimine
- 93 Kalmistute korrastamine
  - 93.1 Tornimäe uue kalmistu, sh kiviaia ehitamine
  - 93.3 Tornimäe vana kalmistu
  - 93.3 Pöide kalmistu
  - 93.4 Kalmistute register
- 94 Elamumajanduse arendamine
  - 94.1 Pihlaka elamu (Võitööstuse)
- 95 Jäätmekäitlussüsteemi täiustamine: Taaskasutus ja avalike konteinerite võrgu edasiarendamine, kogumisringid, Maasi jäätmejaama arendamine
- 96 Turismi edendavad tegevused: infoviitade ja tahvlite paigaldamine jalgrattaturismi propageerimisega seotud tegevused, inventari muretsemine

Põide valla arengukava

- 97 Avaliku heakorra tagamine (avalikud konteinerid, istepingid, valgustus), külade heakord.
- 98 Koostada ja ellu viia püsinäitus Põide valla ajaloost.
- 99 Teavitustöö sotsiaalmeedia vahendusel, vallalehes, valla kodulehel (jooksvalt) – millistele projektidele ja kuidas on võimalik saada rahastust jmt.
- 100 Lisada ülevaade vallas asuvatest kasutuseta seisvatest tootmishoonetest valla kodulehele.
- 101 Ärgitada valla elanikke ettevõtlusele läbi koolituste ja võimaluste tutvustamisega.
- 102 Jätkata vallas tegutsevate silmapaistvate ettevõtete tunnustamist.
- 103 Jätkata vallas tegutsevate ettevõtetega koostööd ning korraldada arutelusid eesmärgiga edendada valda ettevõtluskeskkonnana.
- 104 Moodustada komisjon, kes tegeleb valla turismiarengukavasse ideede kogumisega koostöös kohalike ettevõtete, kooli, lasteaia ja külaseltsidega. Valminud ideede kogu esitatakse volikogule ja vallavalitsusele.
- 105 Vastavalt komisjoni kogutud ideedele koostab vallavalitsus turismiarengukava, mis sisaldab Põide vallale identiteedi loomise strateegiat ja tegevuskava selle elluviimiseks.
- 106 Luua (hooajaline) turismiinfopunkt ja/või suveniirikauplus.
- 107 Teha muudatusi valla visuaalses kuvandis, nt bussipeatuste, laternapostide jms värvimine Põide vöö- ja seelikukirja.
- 108 Paigaldada teede äärde viidad olulisimate vaatamisväärsusteni jõudmiseks.
- 109 Jätkata vabatahtlike maa- ja merepäästjate motiveerimist ja tunnustamist

Põide valla arengukava

Arengukava rakendus

Järgnevalt on toodud mõned soovitusel ja kohustused arengukava käsitlemisest.

Kasutatud on Rivo Noorkõivu väljaannet "Kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise soovitusel" Tallinn-Tartu 2002

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus sätestab arengukava läbivaatamise iga aasta 1. oktoobriks, siis peab arengukava koostamise protsessi käivitama piisava ajavaruga, selle pikkus sõltub varasema arengukava kvaliteedist, arengukavandajate protsessijuhtimise asjatundmisest ja rollivõttust, tööde kindlustatusest rahaliste jm ressurssidega. Praktika näitab, et uue arengukava koostamisega on soovitatav alustada hiljemalt märtsis, et enne suvepuhkust jõuda kokkuleppele omavalitsuse arengukava aktualiseerimise ulatuses, suvekuudel teha täpsustusi ning hiljemalt septembriks jõuda konkreetsete lahenditeni. Septembri jooksul toimuks arengukava üldine rahvaarutelu ja menetlemine volikogus, et see hiljemalt sama aasta 1. oktoobriks vastu võtta.

Vallavalitsus peaks koostama kõikide arengukavale saabunud ettepanekute ja arvamuste kohta protokollid. Enne avaliku väljapaneku lõppu tuleks püüda saada kontakti ettepanekuid teinud isikutega, et arutada ettepaneku sisu, leppida kokku arengukavasse paranduste ja täienduste sisseviimise osas. Kohalik omavalitsus teeb pärast avaliku väljapaneku lõppu otsuse ettepanekute arvestamise või mittearvestamise kohta. Siis selgub ka arengukava väljapaneku tulemuslikkus. Soovitatav on kõiki ettepanekuid esitanuid teavitada omavalitsuse otsusest kirjalikult vastavalt avaliku teabe seadusele.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37 lg 6 sätestab: "Arengukava ja selle muutmise eelnõu avalikustatakse enne selle vastuvõtmist volikogus valla või linna põhimääruses sätestatud korras.

Kehtiva kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse kohaselt on linnal kohustus kehtestada arengukava "vähemalt kolmeks järgneva aastaks või sellest pikemaks perioodiks, kui vallal on pikemaajalisi varalisi kohustusi või neid kavandatakse pikemaks perioodiks." (KOKS § 37 lg 1) Iga aasta 1. oktoobriks peab volikogu arengukava läbi vaatama ja võtma vajadusel vastu otsuse arengukava muutmise kohta. Siinkohal tasub tähelepanu pöörata vähemalt kolmele praktilisele asjaolule. Arengukava muutmise otsusest peaks teavitama elanikkonda, vajadusel ka naaberomavalitsusi ning maavalitsust. Otsus anda arengukava avalikuks aruteluks tuleks teha vähemalt üks kuu enne selle kehtestamist, seega hiljemalt enne iga aasta 1. septembrit. Tuleks määrata arengukava avaliku väljapaneku koht/kohad (linnaomavalitsus, raamatukogud, teabetoad jms), kestus (algus- ja lõppkuupäev), arengukavaga tutvumisest huvitatud isikute juurdepääs (koht, aeg) ning ettepanekute vastuvõtmise ja tagasiside saamise kord. Siinkohal tasuks mõelda infotehnoloogia rakendamise võimalustele, sest mitme omavalitsuse arengukava on ka Interneti-koduleheküljel kättesaadav. Paljud omavalitsused on ka seda teed läinud ning arengukavast on saanud seetõttu laiapinnaline diskussiooniobjekt. Osa omavalitsusi on arengukava avaldanud kohalikus ajalehes.

Üks eksemplar kehtestatud arengukavast võiks olla esitatud ka omavalitsuse asukohajärgsele maavalitsusele. Selle sammuga luuakse eeldused maakonnaplaneeringu aktualiseerimiseks ja vastuolude ärahoidmiseks. Kuivõrd ministriumite huvi kohaliku arengu kavandamise suhtes on senini olnud leige, siis edaspidi tasuks omavalitsusel enam mõelda ka sellele, kuidas arengukava sõnum ministriumitesse jõuaks. Praegu piirdub see paremal juhul vaid keskvalitsusest rahataotlemisel arengukava formaalse äramärkimisega.

Valla- ja linnaeelarve seaduse § 12 järgi "jõustub eelarve eelarveaasta algusest". See peaks olema sätestatud ka arengukava puhul. Seega arengukava kehtib alates 1. jaanuarist või kuni kohaliku omavalitsuse poolt võetud laenukohustuste kuupäevani, selle puudumisel aga vähemalt kolm aastat. Kehtivuse lõppkuupäev polegi nii oluline kui alguskuupäev, näiteks kui arengukava kehtestatakse detsembris, siis ei saa kehtiv eelarve temaga kooskõlas olla.

Pöide valla arengukava

Realisatsiooniplaan